

Stichting Pensioenfonds Koninklijke Cosun

Van **NU** naar **LATER**

NR. 37
juni 2023

Update MVB
Stap voor stap naar meer duurzame beleggingen

Life event: net in dienst
Samantha Pot
aan het woord

Uitkomsten deelnemersonderzoek
Aan de slag!

En.... actie!!!

De zomer is begonnen. De natuur bloeit uitbundig en misschien maak je je, net als vele anderen, op om eropuit te gaan. Zelf blijf ik wat dichterbij huis. Maar niet zonder actie! In de vakantie maak ik graag tijd voor wat extra 'quality time' met onze zoon. Hij is een groot liefhebber van films. Juist in de zomer is er ruimte om samen van spetterende actiefilms te genieten. Ik kijk er elk jaar weer naar uit.

Ook binnen ons pensioenfonds is en blijft er gelukkig genoeg te beleven. Zo zijn wij volop in de actie om ervoor te zorgen dat we klaar zijn voor de toekomst. We bereiden de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel stap voor stap steeds verder voor. Hoe dit gaat, lees je op pagina 3. Ook ons beleid voor maatschappelijk verantwoord beleggen blijft in ontwikkeling. Bestuurder Henk Radder deelt de laatste stand van zaken met ons op pagina 6.

Bouw je nog pensioen bij ons op? Dan is de zomer ook het moment dat je het jaarlijkse Uniform Pensioenoverzicht (UPO) van ons ontvangt. Als je al pensioen ontvangt, kreeg je dit al in het voorjaar. Heb je in het verleden pensioen bij ons opgebouwd? En heb je dit nog bij ons staan? Dan ontvang je het overzicht aan het einde van dit jaar. Neem als hoofdrolspeler én regisseur van je eigen pensioensituatie even de tijd en bekijk je overzicht goed. Misschien moet je actie ondernemen, zodat je later niet voor verrassingen komt te staan. Je leest er meer over op pagina 14.

In onze vorige uitgave kon je lezen over wat jullie wensen zijn als het gaat om onze communicatie, in het artikel over het deelnemersonderzoek. Op pagina 9 zie je wat we doen om onze communicatie te verbeteren, met behulp van jullie input. Hoe collega Samantha besloot wat ze wilde doen met het pensioen dat ze via haar vorige werkgever opbouwde, lees je op pagina 5.

En als laatste maar zeker niet de minste... we hebben een leuke première in dit nummer! Op pagina 16 lees je de eerste van een reeks korte artikelen, waarin we misvattingen over pensioen ophelderen.

Kortom, ik hoop dat je veel leesplezier beleeft aan deze uitgave van ons Pensioenbulletin. En ik wens je een mooie, zonnige en ontspannen periode toe met leuke activiteiten tegen een zomers decor. All set... Action!

Stefan Bierhoff

Senior Beleidsadviseur

In dit nummer

Column & inhoudsopgave	2
Update Wet toekomst pensioenen	3
Life event: net in dienst	5
Update MVB	6
Terugkoppeling deelnemersonderzoek	9
Jaarverslag	10
Uniform Pensioenoverzicht (UPO)	14
Misvattingen over pensioen	16

Colofon

Van NU naar LATER is een uitgave van Stichting Pensioenfonds Koninklijke Cosun. Het bestuur van het pensioenfonds is verantwoordelijk voor de uitgave van het bulletin, maar draagt geen verantwoordelijkheid voor de in het bulletin gedane uitspraken van geïnterviewde personen van andere organisaties. Het bulletin wordt verspreid onder (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden van het Pensioenfonds Cosun in een oplage van ca. 3400 exemplaren.

Redactie: Communicatie Montae & Partners, Rijswijk

Coverfoto: Jan Willem van Roessel

Overige fotografie: privébeelden en stockfoto's
Vormgeving en druk: SMG Groep

Voor reacties over het bulletin:

Stichting Pensioenfonds Koninklijke Cosun

Postbus 3411, 4800 MG Breda

T: 076 530 34 10

E: Pensioenbureau@cosun.com

Voor vragen over uw pensioen:

Appel Pensioenuitvoering B.V.

Postbus 30396, 1303 AJ Almere

T: 085 – 2104133

E: pfcosun@appelpensioen.nl

Wet toekomst pensioenen aangenomen door de Eerste Kamer

Update Wet toekomst pensioenen

Op 30 mei stemde een meerderheid van de Eerste Kamer in met het voorstel voor de Wet toekomst pensioenen (Wtp). Een mijlpaal, want nu gaat de grote verandering van het Nederlandse pensioenstelsel definitief door! Hoe het nieuwe pensioenstelsel er globaal uit gaat zien, werd jaren geleden al afgesproken in het Pensioenakkoord. Dit Pensioenakkoord is uitgewerkt in de Wet toekomst pensioenen. In eerdere Pensioenbulletins informeerden we je steeds over de ontwikkelingen rond de Wet toekomst pensioenen. In dit artikel lees je het laatste nieuws.

De Tweede Kamer stemde op 22 december 2022 al in met het voorstel voor de Wet toekomst pensioenen. Op 30 mei volgde ook de Eerste Kamer. De Wet toekomst pensioenen regelt de wettelijke kaders van het nieuwe pensioenstelsel. De wet treedt op 1 juli 2023 in werking. Dat betekent niet dat alles dan ook geregeld moet zijn. Het aanpassen van de pensioenregelingen aan de nieuwe wetgeving kost veel tijd. Eerst hadden vakbonden, werkgevers, pensioenuitvoerders en pensioenfondsen tot 1 januari 2027 de tijd om alles te regelen. Omdat de behandeling van de wet langer duurde dan verwacht, vroeg de Eerste Kamer de minister om deze datum naar achteren te verschuiven. Vakbonden, werkgevers, pensioenuitvoerders en pensioenfondsen hebben nu tot uiterlijk 1 januari 2028 de tijd.

Pensioenfondsen Cosun op 1 januari 2026 over

In eerdere Pensioenbulletins informeerden we je dat Pensioenfondsen Cosun al op 1 januari 2025 wilde overgaan op de nieuwe pensioenregeling. Omdat de behandeling van de wet door de Tweede en de Eerste Kamer steeds verder uitliep, heeft het bestuur aan sociale partners, verantwoordingsorgaan en raad van toezicht voorgesteld om deze datum aan te passen. Onze geplande overgangsdatum is nu 1 januari 2026. Zo weten we zeker dat de sociale partners, het bestuur, de raad van toezicht en het verantwoordingsorgaan genoeg tijd hebben om de overgang zorgvuldig voor te bereiden.

Twee principebesluiten

Natuurlijk hebben we al wel het nodige voorwerk gedaan. Na een eerste oriëntatie, verkenning en verdieping namen de sociale partners eind vorig jaar twee 'principebesluiten'. Deze (voorlopige) besluiten geven de richting aan voor onze nieuwe pensioenregeling:

1. De nieuwe pensioenregeling wordt een solidaire premieregeling. In zo'n regeling heb je wel je eigen pensioenpotje, maar deel je ook een aantal risico's met elkaar. Uit een onderzoek onder onze deelnemers vorig jaar blijkt duidelijk dat dit type regeling het beste aansluit bij de voorkeuren van onze deelnemers. Ook de sociale partners willen graag een solidaire premieregeling.
2. De sociale partners willen de al opgebouwde pensioenen 'invaren' in de nieuwe pensioenregeling. Invaren betekent dat we de opgebouwde pensioenen van elke deelnemer omzetten naar een persoonlijk pensioenvermogen.

Omdat dit nog geen definitieve besluiten zijn, kunnen we nu nog geen informatie op deelnemersniveau geven. Mocht in de verdere uitwerking blijken dat er andere keuzes gemaakt moeten worden, dan kan hierin nog verandering optreden. Via het Pensioenbulletin en onze website blijven we je informeren over de laatste ontwikkelingen. We verwachten dat besluitvorming in de eerste helft van 2024 plaatsvindt (zie ook de infographic van de planning).

Voorwerk: onderzoek naar risico en jouw pensioen

Een belangrijk onderdeel van onze voorbereiding op de nieuwe pensioenregeling is het onderzoek naar risico en jouw pensioen. Dat voerden we in maart uit. Via dit onderzoek wilden we te weten komen welke risico's jullie willen en kunnen nemen met het pensioen. Dat is belangrijke informatie voor ons. Want de resultaten van het onderzoek nemen we mee in het vaststellen van de risicohouding van het pensioenfonds: hoeveel en welke risico's kan het pensioenfonds nemen? We benaderden 3.349 deelnemers, 874 deelnemers vulden het onderzoek volledig in. Het bestuur is nu bezig de resultaten van dit onderzoek te verwerken. De deelnemers aan het deelnemerspanel begin juli zijn uitgenodigd. We komen hier in een volgend Pensioenbulletin op terug.

En nu door

Nu de wet is aangenomen door de Eerste Kamer kunnen we samen met de vertegenwoordigers van de werkgevers en werknemers (de sociale partners) verder aan de slag. De sociale partners maken definitieve afspraken over de pensioenregeling. En ook het pensioenfonds moet een aantal besluiten nemen. Niet alleen over de invulling van de nieuwe pensioenregeling, maar ook over de manier waarop alle pensioenen die nu al zijn opgebouwd, worden omgezet naar de nieuwe pensioenregeling ("invaren"). Werk aan de winkel dus!

Kijk voor meer informatie over de Wtp op onze website: www.pensioenfondscosun.nl
Scan de QR-code ►

www.pensioenfondscosun.nl

Net in dienst

Samantha Pot (27) werkt nu bijna anderhalf jaar bij het IRS. Ze kwam er in februari 2022 in dienst. Het is haar eerste échte baan. Hiervoor had ze een bijbaantje in de detailhandel, naast haar studie.

Stichting IRS doet onderzoek naar de teelt van suikerbieten. Samantha is medewerker voorlichting. "Ik zorg dat de informatie uit al het onderzoek bij de telers, de industrie en alle andere betrokkenen terecht komt. Zo beheer ik onder andere de website en de sociale mediakanalen. En samen met collega's organiseren we de jaarlijkse Suikerbieteninformatiedag en de Praktijkdag Suikerbieten. Daarnaast doe ik veel met video's en foto's. Ik maak bijvoorbeeld de IRS-filmpjes op YouTube. Van het script tot het verzamelen van beelden en uiteindelijk het monteren van de video."

Communicatiekant leuker

Samantha studeerde Toegepaste Biologie aan de HAS green academy in Den Bosch. "Het werk van het IRS past dus goed bij mij. Maar al tijdens mijn studie vond ik de communicatiekant leuker dan onderzoek." Vlak nadat ze gestart was met haar baan, kreeg ze uitleg over haar pensioen. "Bij ons kun je bijvoorbeeld kiezen of je elke maand je eigen bijdrage voor je pensioen van je salaris wilt laten afschrijven of dat je er vrije dagen voor inlevert. Wij hebben namelijk veel ADV-dagen." Samantha koos voor het eerste. "Ik vind het fijn om wat meer vrije dagen te hebben. Bovendien, dit is mijn eerste echte goedbetaalde baan. Ik ging er al zoveel op vooruit dat ik die maandelijkse bijdrage voor mijn pensioen niet direct voel."

Voor- en nadelen van waardeoverdracht

Tijdens haar studie had Samantha meerdere bijbaantjes, waaronder in de detailhandel. Ze bouwde daar ook pensioen op. Ze vond dat niet de moeite waard om 'mee te nemen' naar Pensioenfonds Cosun. "Om heel eerlijk te zijn, wist ik eerst niet dat het een mogelijkheid was. Daarna dacht ik 'laat die paar centen voor nu maar'." Als het een hoger bedrag was geweest, was ze er zeker achteraan gegaan. "Dan zou ik advies hebben

gevraagd. Ik weet bijvoorbeeld niet wat de voor- en nadelen van waardeoverdracht zijn. Je kunt het vast zelf ergens vinden, maar dan is het nog steeds de vraag of je het goede doet. Als iemand je kan helpen, is dat alleen maar fijn. Het zijn toch belangrijke keuzes."

Zonder financiële zorgen

Samantha is zich zeer bewust van het belang van pensioen. "Ik ben er niet vaak mee bezig, maar ik weet bijvoorbeeld wel hoeveel pensioen ik opbouw. Als ik eenmaal met pensioen ben, wil ik wel beloond worden voor al het werk dat ik heb gedaan. Daarmee bedoel ik dat ik zonder financiële zorgen wil kunnen genieten van mijn oude dag. Ik denk dat die wens voor financiële zekerheid voor de generatie studenten met een studieschuld – zoals ik – misschien wel extra sterk aanwezig is."

Meer weten over waardeoverdracht?

Ben je zelf net in dienst bij een werkgever die is aangesloten bij Pensioenfonds Cosun? En wil je meer informatie over waardeoverdracht? Kijk dan in ons Pensioen 1-2-3.

Kijk voor meer informatie
in ons Pensioen 1-2-3:
Scan de QR-code ►

www.pensioenfondscosun.nl

Update maatschappelijk verantwoord beleggen

Stap voor stap naar meer duurzame beleggingen

Ook dit jaar brengt Pensioenfonds Cosun het verslag maatschappelijk verantwoord beleggen (MVB) uit over het afgelopen jaar. In dit verslag lees je wat het fonds heeft gedaan en wat dit heeft opgeleverd. En waar het fonds de komende periode mee aan de slag gaat. Daarnaast leverde het deelnemersonderzoek bruikbare informatie op over de wensen van onze deelnemers. Henk Radder, onafhankelijk bestuurder van Pensioenfonds Cosun, praat ons bij.

Henk: "Het afgelopen jaar zetten we opnieuw stappen om onze beleggingen verder te verduurzamen. We doen dit stap voor stap. Een van de resultaten is dat de CO₂ - uitstoot van onze beleggingen opnieuw daalde. Hiervoor beleggen we onder meer in fondsen die daar speciaal rekening mee houden. Ook beleggen we minder in beleggingsfondsen die niet aan onze normen voldoen. We hebben een dashboard ontwikkeld. Daarmee kunnen we goed volgen hoe onze beleggingen het doen op het gebied van bijvoorbeeld goed bestuur, klimaat, arbeidsomstandigheden en mensenrechten. Als een bedrijf, waarvan de aandelen in een beleggingsfonds zijn opgenomen, niet meer aan de normen van verantwoord beleggen voldoet, dan zal de fondsmanager van het beleggingsfonds in gesprek gaan met dit bedrijf. Als het bedrijf niet het beleid verandert, dan zal de fondsmanager dit bedrijf niet langer deel laten uitmaken van het beleggingsfonds. Als de fondsmanager geen actie onderneemt, kan het pensioenfonds besluiten dit beleggings-

Bekijk hier het hele jaarverslag
Verantwoord Beleggen 2022:
Scan de QR-code ►

www.pensioenfondscosun.nl

“Het doel is een goed pensioen voor alle deelnemers, jong en oud. Dat verandert niet. We willen dit wél steeds meer op een verantwoorde manier bereiken”

fonds te verkopen. Het beleid dat we een aantal jaren geleden opstelden, voeren we stapsgewijs verder in.”

CO₂ – uitstoot gedaald

In 2022 werd de CO₂ – uitstoot van de portefeuille verminderd. Het uiteindelijke doel is om in 2050 helemaal geen uitstoot meer te hebben in onze portefeuille. Henk licht toe: “Hiervoor evalueerden we de aandelen opkomende markten. Zo bekijken we elk jaar voor een deel van onze beleggingen hoe we dit duurzamer kunnen maken. Zonder dat dit een lager rendement of een hoger risico voor het fonds oplevert. Ten opzichte van de brede markt stoten onze beleggingen al 35% minder CO₂ uit dan vergelijkbare portefeuilles waarbij

hier geen rekening mee gehouden wordt. Hierbij blijft het gesprek met bedrijven belangrijk. Dit doen wij via onze fondsbeheerders. Hoe meer bedrijven worden aangesproken op klimaatplannen, hoe meer zij zich daar hard voor maken. En hoe makkelijker het voor ons wordt om onze doelstellingen te halen.”

Risico's in beeld

Henk vervolgt: “Op dit moment brengen we risico's voor het fonds verder in kaart. Zo heb je bijvoorbeeld risico's die te maken hebben met klimaatverandering. Bedrijven in onze beleggingsportefeuille moeten de omslag maken naar een duurzaam bedrijfsmodel. Dat brengt kansen met zich mee, maar ook risico's. Dit is het transitierisico. Ook zijn er fysieke risico's van een veranderend klimaat, zoals weersomstandigheden. De omzet en de winst van bedrijven kunnen hierdoor geraakt worden. Wij willen deze risico's goed in beeld hebben en er in ons beleid nog meer rekening mee houden.”

Uitkomsten deelnemersonderzoek

In het deelnemersonderzoek van vorig jaar vroegen wij deelnemers naar hun voorkeuren voor maatschappelijk verantwoord beleggen. Daar kwam onder andere uit dat deelnemers niet willen beleggen in controversiële overheden. Dat bevestigde het besluit van het bestuur

Doelen in ons beleid

De Verenigde Naties stelden in totaal 17 doelen vast die de wereld in 2030 een betere leefomgeving moeten maken. Met het beleid maatschappelijk verantwoord beleggen richt Pensioenfonds Cosun zich op de volgende van deze doelen:

1. Goede gezondheid en welzijn;
2. Betaalbare en duurzame energie;
3. Verantwoorde consumptie en productie.

Maar hoe werkt dat dan? Henk legt uit: “Dit zijn de drie doelen die onze deelnemers het belangrijkste vinden. Wij analyseren welke beleggingen in onze portefeuille

hier positief aan bijdragen. Dit zijn er al behoorlijk wat. Maar er zijn ook beleggingen die juist een negatieve invloed hebben op deze doelen. Per saldo komen we positief uit, maar de uitdaging is om dit te versterken. Dus proberen wij de beleggingen met negatieve invloed te verminderen en de beleggingen met een positieve invloed uit te breiden. Het is natuurlijk wel belangrijk dat we hierdoor niet minder rendement halen of meer risico lopen. Soms staat dit op gespannen voet met elkaar, maar soms gaat dit juist heel mooi samen. En daar zijn we naar op zoek.”

om een landenbeleid op te stellen. Henk: “Wij onderzoeken nu welke overheden niet goed omgaan met mensenrechten, democratie of milieu. We beleggen nog wel in staatsobligaties van overheden die als controversieel kunnen worden gezien. We willen kijken of we daarvoor een goede oplossing kunnen vinden.”

In gesprek blijven

De meerderheid van de deelnemers gaf in het deelnemersonderzoek aan dat zij willen dat het fonds in gesprek gaat met bedrijven die werkzaam zijn in olie en gas, in plaats van dat het fonds deze beleggingen direct stopzet. Henk legt uit: “Misschien zijn deze bedrijven

“De uitkomsten van het deelnemersonderzoek moedigen ons aan om door te gaan met ons beleid en erover te communiceren”

juist nodig om de omslag te maken naar duurzame energie of voor het rendement. Aan de ene kant gaan we (via onze fondsbeheerders) in gesprek met deze bedrijven over hun klimaatplannen. Aan de andere kant vragen we fondsbeheerders om bedrijven te selecteren die relatief weinig CO₂ uitstoten binnen hun sector. Voor ons bevestigen de uitkomsten van het deelnemersonderzoek dat we op het juiste pad zitten met ons beleid. We zoeken dus naar andere manieren om uitstoot van onze portefeuille te verminderen én we gaan de dialoog aan.”

Communicatie

“Uit het onderzoek blijkt ook dat deelnemers onze communicatie over maatschappelijk verantwoord beleggen waarderen. Wij blijven dan ook, zoals in dit artikel, communiceren over hoe we onze beleggingen duurzamer maken en wat we daarin bereiken. Ook blijven we regelmatig peilen wat deelnemers willen. Maatschappelijke opvattingen veranderen en het is dus belangrijk om hier regelmatig naar te vragen. Omdat we meer over maatschappelijk verantwoord beleggen

communiceren, is het voor deelnemers hopelijk ook makkelijker om hun mening te geven.”, aldus Henk.

Toekomst

Voor de komende periode staat er genoeg op de planning. Een van de doelstellingen is om verder te gaan met het terugbrengen van de CO₂ – uitstoot van onze beleggingen. “In 2023 is de categorie bedrijfsobligaties in onze portefeuille aan de beurt, we kijken hoe we de uitstoot hiervan kunnen verlagen. Ook kwamen er veel nieuwe regels vanuit Europa waar wij aan moeten voldoen. Dit is de Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR). De regels zeggen iets over hoe wij moeten communiceren over de duurzaamheid van onze beleggingen, zowel in ons jaarverslag als op onze website. Verder onderzoeken we op dit moment of het bij ons fonds past om te beleggen in landbouwgrond. Er zijn best veel interessante ontwikkelingen in duurzame landbouw en Cosun is zelf een coöperatie van landbouwbedrijven. We staan nog in de beginfase. Nu onderzoeken we eerst zorgvuldig of het past in ons beleggingsbeleid, wat de mogelijkheden zijn en wat het rendements- en risicoprofiel is.”, besluit Henk.

Maatschappelijk verantwoord beleggen in het nieuwe pensioenstelsel

Henk: “Ook in de nieuwe pensioenregeling blijft het bestuur als collectief verantwoordelijk voor de beleggingen. Je krijgt als deelnemer straks niet een keuze in hoe duurzaam je je pensioengeld kunt beleggen. Het duurzaamheidsaspect is voor iedereen hetzelfde, dat is nu al zo en straks in het nieuwe contract geldt dit ook. Maatschappelijk verantwoord beleggen doen we dan ook niet met een aparte pot, ons beleid geldt voor al onze beleggingen.”

Uitkomsten deelnemersonderzoek: Aan de slag!

Vorig najaar vroegen we je wat je van onze communicatie vindt en wat wij beter kunnen doen. In de vorige uitgave van het Pensioenbulletin zag je wat de uitkomsten van dit onderzoek waren. De vraag is natuurlijk: wat gaan wij hier nu concreet mee doen? In dit artikel praten we je bij.

E-mail

Een veelvoorkomende wens van deelnemers is dat het pensioenfonds vaker via e-mail gaat communiceren. En wij kunnen ons daar zeker iets bij voorstellen, het heeft nogal wat voordelen. Als het kan, dan doen we het. Maar er komt ook veel bij kijken. Daarom onderzoeken wij nu zorgvuldig wat hiervoor nodig is en of we dit veilig en goed kunnen regelen.

Pensioeninformatie op website

Op onze website staat veel informatie, maar misschien nog niet altijd de informatie die je als deelnemer zoekt. We gaan daar meer uitleg geven over wat je in verschillende situaties moet of kan doen voor je pensioen. Dit kan ook heel praktisch zijn. Bijvoorbeeld wat je moet doen als je met pensioen gaat, of als je gaat samenwonen. Of als je een nieuwe baan krijgt, gaat scheiden of een periode met onbetaald verlof gaat. Dit zijn de 'life events'. Het fijne is dat jij zo 24 uur per dag bij de informatie kunt die je nodig hebt. Deze informatie staat inmiddels al op de website.

Meer uitleg pensioenoverzicht

Vooral deelnemers die nu pensioen opbouwen, geven aan dat zij meer uitleg willen bij het Uniform Pensioenoverzicht (UPO). Op dit overzicht zie je bijvoorbeeld wat je straks aan pensioen krijgt als je situatie niet verandert, en wat er voor je partner en kinderen geregeld is. Dit overzicht sturen wij elk jaar.

Wij hebben extra uitleg over het pensioenoverzicht gemaakt. Om te beginnen met het artikel over het UPO op pagina 14. Er wordt een bijlage aan het pensioenoverzicht toegevoegd waarin je leest wat de bedragen op je overzicht zijn en wat je eventueel moet doen. Verder plaatsen we ook extra uitleg op de website.

Maatschappelijk verantwoord beleggen

Ook vroegen we je om je mening over onderwerpen die met maatschappelijk verantwoord beleggen te maken hebben. De meeste deelnemers geven aan niet te willen beleggen in controversiële overheden en dat het fonds in gesprek moet gaan met bedrijven die werkzaam zijn in olie en gas. Verder gaven zij aan dat zij onze communicatie over dit onderwerp waarderen. Wat wij met de uitkomsten doen, lees je in het artikel op pagina 6.

Mis je nog iets?

Met de uitkomsten van het deelnemersonderzoek kunnen wij onze dienstverlening aan jou verbeteren. We zijn dan ook blij met alle reacties die wij mochten ontvangen. Heb je nog wensen, vragen, of mis je iets? Laat het ons gerust weten.

Kijk hier voor extra uitleg op
onze website:
Scan de QR-code ►

www.pensioenfondscosun.nl

Kerncijfers 2022

Bedragen in duizenden euro's

Kosten pensioenuitvoering
€ 1.386
 € 1.267 in 2021

Kosten pensioenuitvoering per deelnemer*
€ 510,43*
 € 467,36* in 2021

*niet in duizenden euro's

Kosten vermogensbeheer
0,71%
 0,37% in 2021

Transactiekosten
0,15%
 0,05% in 2021

Totaal netto beleggingsrendement
-21,7%
 2,1% in 2021

Aantal actieve deelnemers
1.060 805 man
 255 vrouw
 1.040 in 2021

Aantal gewezen deelnemers
616 384 man
 232 vrouw
 606 in 2021

Aantal pensioengerechtigden
1.675 1.034 man
 641 vrouw
 1.671 in 2021

Vermogen
€ 891.018
 € 1.139.949 in 2021

Verplichtingen
€ 698.814
 € 922.878 in 2021

Premie
€ 25.766
 € 21.620 in 2021

Uitkeringen
€ 29.791
 € 28.720 in 2021

Dekkingsgraad	2022	2021	2020	2019
Dekkingsgraad	127,5%	123,5%	112,9%	116,7%
Vereiste dekkingsgraad	115,3%	114,7%	113,5%	114,5%
Beleidsdekkingsgraad	128,6%	119,4%	107,8%	114,2%

Toeslag	2022	2021	2020	2019
Toeslag actieven	5,23%	3,00%	0,00%	3,22%
Toeslag niet-actieven	5,60%	2,62%	0,00%	0,76%

Terugblik 2022

Bijzondere omstandigheden

Het jaar 2022 gaat de boeken in als het jaar waarin Rusland de Oekraïne invalt. De sancties tegen Rusland hadden wereldwijd grote economische gevolgen. Stijgende energieprijzen leidden onder meer tot hoge prijsstijgingen en een flink hogere rente. 2022 was ook het jaar dat de Tweede Kamer akkoord ging met de Wet toekomst pensioenen (Wtp).

De bijzondere omstandigheden raakten ook Pensioenfonds Cosun. Wij zijn dankbaar voor de grote inzet van alle betrokkenen om het werk voor het fonds ook dit jaar weer voort te zetten. In dit artikel lees je over de belangrijkste ontwikkelingen in 2022 en een korte vooruitblik op de komende periode.

Op naar een nieuw pensioenstelsel

Eén van de belangrijkste onderwerpen aan de bestuurs-
tafel was in 2022 de nieuwe Wet toekomst pensioenen en de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel. De oriënterende en verkennende fase voor deze overgang is nu afgerond. De sociale partners namen een principebesluit en kozen voor een solidaire premiereregeling. Daarmee startte een nieuwe, verdiepende fase.

Onderzoeken

In 2022 vroegen we je twee keer om je mening. De eerste keer ging het om een richting aan te geven voor de keuze voor een nieuwe pensioenregeling. Dit vroegen we samen met de sociale partners. De meeste deelnemers gaven de voorkeur aan de kenmerken die horen bij de solidaire premiereregeling. Daarna

vroegen we in ons reguliere deelnemersonderzoek je mening over onze communicatie, het belang van een eigen pensioenfonds en maatschappelijk verantwoord beleggen. Jullie beoordeelden onze communicatie met gemiddeld een 8! Daar zijn we natuurlijk heel blij mee. Op pagina 9 vertellen we je meer over wat we doen met jullie antwoorden.

Governance

In 2022 bleef de samenstelling van het bestuur hetzelfde. Eind 2021 besloten we de rollen van sleutelfunctiehouders actuariael en risicomanagement

“Voor het eerst werkten we het hele jaar met een Raad van Toezicht, naar volle tevredenheid.”

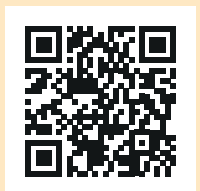
buiten het bestuur te beleggen. Deze functies zijn in 2022 ingevuld. Ook werkten we in 2022 voor het eerst een volledig jaar met een Raad van Toezicht (RvT).

Code Pensioenfonds

In de Code Pensioenfonds staan normen voor goed pensioenfondsbestuur. Pensioenfonds Cosun voldoet aan deze normen, op één uitzondering na. Het fonds voldoet niet volledig aan norm 33 (diversiteit). Sinds 1 juli 2021 heeft het verantwoordingsorgaan namelijk

Lees het volledige jaarverslag
op onze website:
Scan de QR-code ►

www.pensioenfondscosun.nl

geen lid dat jonger is dan 40 jaar. Op zich is het niet 'erg' dat wij nog niet aan deze norm voldoen. Wij houden ons aan de code. Waar dat (nog) niet mogelijk is, leggen we dit uit. Wij blijven hier aandacht aan besteden bij toekomstige vacatures.

Financieel

Dekkingsgraad

Om te weten hoe het fonds ervoor staat, kijken we naar het volgende. Aan de ene kant zijn er alle pensioenen die het fonds nu en in de toekomst moet betalen. Aan de andere kant is er het totale vermogen waaruit het fonds de pensioenen betaalt. De verhouding tussen deze twee is de dekkingsgraad. Is die 100%, dan is er precies genoeg geld om de opgebouwde pensioenen nu en in de toekomst te betalen. De dekkingsgraad steeg in 2022 van 123,5% naar 127,5%. De gemiddelde dekkingsgraad over 12 maanden steeg van 119,4% naar 128,6%. Dit is de beleidsdekkingsgraad.

“Door soepelere regels konden we de pensioenen extra verhogen”

De stijging van de dekkingsgraad komt door een bijzondere situatie. Onze beleggingen leverden in 2022 verlies op. Daarmee daalt ons vermogen. Tegelijkertijd steeg de rente uitzonderlijk, waardoor we minder geld nodig hebben om straks alle pensioenen te kunnen betalen. Dit zorgde ervoor dat onze dekkingsgraad uiteindelijk toch behoorlijk steeg. Daarmee is ons pensioenfonds, net als in de afgelopen jaren, nog steeds financieel gezond.

Verhoging pensioenen

Per 1 januari 2023 verhoogden wij de pensioenen. Dit heet ook wel toeslag of indexatie. We verhoogden de pensioenen van actieve deelnemers (werkenden) met 5,23%. De pensioenen van niet-actieve deelnemers (arbeidsongeschikten, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden) gingen met 5,60% omhoog. Ook verhoogden wij de pensioenen aanvullend per 1 januari 2022 met 0,89%. Dit kon omdat de overheid met het nieuwe pensioenstelsel in zicht de wettelijke regels (tijdelijk) versoepelde. Hierdoor konden wij ons toeslagenbeleid aanpassen en de pensioenen verhogen.

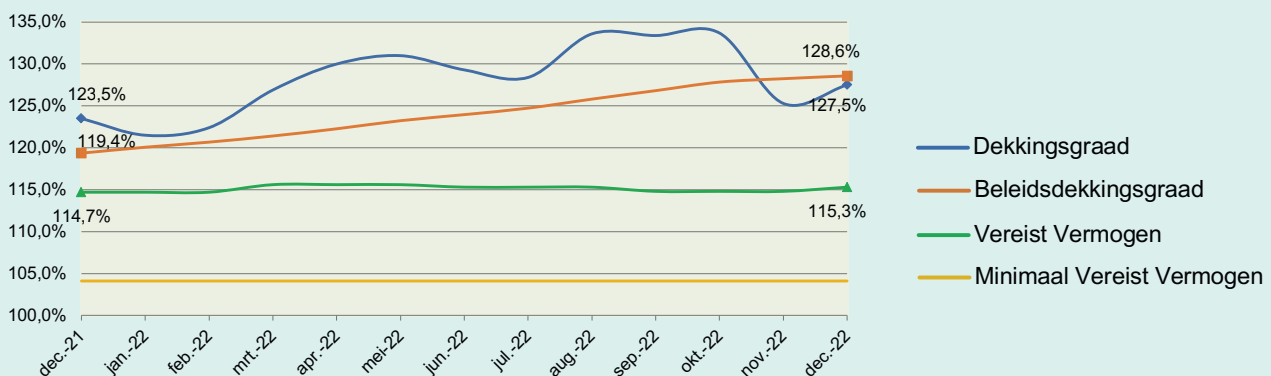
Kosten pensioenbeheer

Dit zijn kosten voor onder meer de uitvoering van de pensioenregeling, bestuursondersteuning, contributies aan DNB en AFM, externe adviseurs en controles. Wij tellen hier ook de kosten voor de ondersteuning van de beleggingsadviescommissie bij. De totale kosten per deelnemer in 2022 waren € 510,43. In 2021 was dit € 467,36. De kosten stegen ten opzichte van 2021. Dit komt mede door inbesteding van de sleutelfunctiehouders risicobeheer en actuarieel en de eenmalige kosten voor de (vervroegde) ALM-studie in 2022. De kosten per deelnemer zijn in 2022 bij Pensioenfonds Cosun lager dan bij andere, vergelijkbare pensioenfondsen.

Beleggingen

Hoge inflatie en krappere financiële omstandigheden drukten de economische groei en daarmee de aandelenkoersen. Vooral in het tweede en derde kwartaal van 2022 werd dit zichtbaar. Het vertrouwen onder producenten én consumenten daalde en de vrees voor een recessie groeide. Doordat gezinnen tijdens de coronapandemie veel hadden gespaard, en door de krappe arbeidsmarkten en heropeningseffecten, bleef

Dekkingsgraden in 2022

de economische groei wel positief. Veel pensioenfondsen leden in 2022 verlies op hun beleggingen, terwijl tegelijkertijd de dekkingsgraden stegen.

Rendement

Het totale (netto) beleggingsrendement over het verslagjaar 2022 is -/ - 21,7%. De returnportefeuille haalde een rendement van -/ - 8,1%. Bijna alle beleggingscategorieën leden verlies. De matchingportefeuille haalde een rendement van -/ -29,5%. Door de sterk stijgende rente daalden de beleggingen die ons tegen rentedaling moeten beschermen ook sterk in waarde.

“2023 staat volledig in het teken van de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel”

Vervroegde Asset Liability Management studie (ALM-studie)

Met een ALM-studie beoordeelden we in 2022 opnieuw ons beleggingsbeleid. Tegen het licht van de nieuwe economische en maatschappelijke omstandigheden, voerden we deze studie in 2022 uit in plaats van in 2023. Dit was omdat onze dekkingsgraad de signaalgrens van 125% bereikte. In ons beleid is opgenomen dat wij bij een dekkingsgraad van 125% opnieuw zouden bekijken of ons beleid nog leidt tot het gewenste resultaat. De conclusie was dat het beleid ook in de huidige omstandigheden nog aansluit bij onze doelen.

Maatschappelijk verantwoord beleggen

In 2022 voerden we het beleid voor maatschappelijk verantwoord beleggen verder in. Hiervoor zetten we een aantal beleggingsfondsen om naar fondsen die wél voldoen aan onze wensen op dit gebied. Ook voerden we een landenbeleid in. En voor het eerst publiceerden wij ons rapport Maatschappelijk Verantwoord Beleggen 2021. Ook over 2022 hebben wij dit rapport opgesteld. Wil je hier meer over weten? Kijk dan op pagina 6.

Voor 2023

Ook in 2023 staat het bestuur voor de taak om goed op de winkel te passen en het bestaande beleid goed uit te voeren. Verder staat dit jaar volledig in het teken van de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel. Samen

met de sociale partners bereiden we beleid en besluiten voor. Daarnaast willen we dit jaar al aan de slag met onze pensioenadministrateur Appel Pensioenuitvoering om een nieuwe regeling administratief vorm te geven. Er gaat veel veranderen, dus we willen daar op tijd mee beginnen. Een belangrijk thema daarbij is datakwaliteit. Als we starten met een nieuwe pensioenregeling, dan willen we zeker weten dat alle gegevens in onze administratie juist en volledig zijn.

De komende jaren zijn we dan ook volop met de invoering van een nieuwe pensioenregeling bezig. Daarom hebben we ook gekeken naar de organisatie van ons bestuursbureau. Vanaf 1 juni 2023 versterkt Susanne Mulders het bestuursbureau als pensioenspecialist. In onze volgende uitgave stelt zij zich aan je voor.

Het hele jaarverslag lezen? Je vindt het op onze website

In het jaarverslag lees je uitgebreider over deze en andere onderwerpen. Zoals bijvoorbeeld de bevindingen en aanbevelingen van het verantwoordingsorgaan en de raad van toezicht en de reactie van het bestuur hierop.

Lees het volledige jaarverslag
op onze website:
Scan de QR-code ►

www.pensioenfondscosun.nl

Je pensioenoverzicht nader bekeken

Ieder jaar krijg je van ons je pensioenoverzicht. Een wat formelere naam hiervoor is het Uniform Pensioenoverzicht (UPO). Alle pensioenuitvoerders maken het namelijk op dezelfde manier. Bouw je pensioen bij ons op, dan valt in de komende maanden het pensioenoverzicht op je deurmat. Ontvang je pensioen, dan kreeg je het overzicht al eerder dit jaar. Ben je niet meer bij een van de werkgevers van Cosun werkzaam? En heb je nog een deel van je pensioen bij ons staan? Dan krijg je je overzicht aan het einde van dit jaar.

Via het deelnemersonderzoek lieten jullie ons weten dat jullie graag meer uitleg willen hebben bij het pensioenoverzicht. Daarom sturen we dit jaar een uitleg mee met het overzicht. En in dit artikel lees je meer over wat je op het overzicht ziet en wat wij van je vragen als je je pensioenoverzicht krijgt.

Dit zie je op je pensioenoverzicht

1. Hoeveel pensioen je op 1 januari 2023 bij ons hebt opgebouwd
2. Hoeveel pensioen je later kunt krijgen als je situatie hetzelfde blijft
3. Wat je partner en kinderen krijgen als jij overlijdt
4. Wat er geregeld is als jij langere tijd ziek bent
5. Hoe je pensioen kan meebewegen met economische mee- en tegenvallers
6. Het bedrag dat je nodig hebt om te berekenen hoeveel je zelf belastingvrij extra mag regelen voor je pensioen

Controleer je persoonlijke gegevens

Als je je overzicht krijgt, wil je dan je gegevens goed controleren? Het gaat om de gegevens op de eerste pagina van je pensioenoverzicht. Dit zijn bijvoorbeeld je geboortedatum, de naam van je partner en je salaris. Klopt er iets niet? Neem dan contact met ons op per mail via pfcosun@appelpensioen.nl of via 085-2104133.

Check of je partner bij ons bekend is

Controleer of je partner bij ons bekend is: de naam van je partner staat, als deze bij ons bekend is, ook op het

Wist je dat... je pensioen óók kan veranderen als er iets in je leven verandert? Bijvoorbeeld als jij en je partner uit elkaar gaan, als je langere tijd ziek bent of als je een andere baan krijgt. Bekijk daarom je pensioenoverzicht goed. Dan weet je wat je later kunt verwachten voor je pensioen.

overzicht. Klopt de naam op je overzicht niet? Neem dan contact met ons op. Ga je trouwen of laat je je partnerschap registreren, geef dit dan altijd even aan ons door. Woon je samen, of ga je dit doen? Meld dan ook je partner bij ons aan. Alleen dán krijgt je partner partnerpensioen als jij overlijdt. Wij vragen hiervoor een samenlevingsovereenkomst via een notaris. Of een bewijs dat je partner minimaal 5 jaar op hetzelfde adres als jij is ingeschreven. Dus woon je samen en zie je de naam van je partner niet op je overzicht? Meld je partner dan bij ons aan.

Zijn jij en je partner uit elkaar? Meld het bij ons

Op je overzicht staat de naam van je partner. Zijn jij en je partner nu uit elkaar, laat dit dan aan ons weten. Was je getrouwd of had je een geregistreerd partnerschap, geef dan de afspraken over de verdeling van je pensioen binnen twee jaar aan ons door. Woonde je samen en ben je uit elkaar gegaan, meld het dan óók bij ons. Je (ex)-partner heeft recht op een deel van jouw partnerpensioen. Heb je een nieuwe partner? Dan kun je deze pas aanmelden als we het einde van jouw vorige relatie in onze administratie hebben verwerkt.

Arbeidsongeschikt? Check het percentage

Ontvang je een arbeidsongeschiktheidsuitkering van het UWV? Controleer dan je arbeidsongeschiktheidspercentage op je overzicht. Klopt het niet, neem dan even contact met ons op. En als het percentage hoger of lager wordt, geef dit dan aan ons door.

Een nieuw adres

Check of jouw adres goed vermeld wordt op je overzicht. Zijn je gegevens niet actueel? Neem dan contact met ons op. En ga je verhuizen of ben je verhuisd? Geef je adreswijziging ook altijd aan ons door.

Al je pensioenen op een rij

Wil je zien hoeveel pensioen je bij ons en eventuele andere werkgevers opgebouwd hebt? En hoeveel AOW je kunt verwachten? Kijk dan op www.mijnpensioenoverzicht.nl.

Meer informatie

Op onze website vind je meer informatie over je pensioen en het pensioenoverzicht. Kijk voor meer informatie over je pensioen op www.pensioenfondscosun.nl/pensioen-123/ en lees de veelgestelde vragen over het UPO op www.pensioenfondscosun.nl/veelgestelde-vragen-over-het-uniform-pensioenoverzicht-upo/. Of scan de QR-codes hiernaast.

“Ik zorg wel dat ik de administratie op orde heb”

Gijs Leurs (47): “Sinds 2 jaar werk ik bij Sensus als IT Manager en ik ben 4 maanden daarvoor gaan samenwonen met Mijke. Ik wil dit soort zaken wel netjes regelen, ondanks dat ik nog niet veel bezig ben met mijn pensioen. Ik heb mijn pensioenoverzicht wel eens bekeken maar het is wel een tijd geleden. De administratie hieromtrent wil ik wel netjes geregeld hebben.

Partner aangemeld

Omdat ik een keer van partner gewisseld ben, wist ik dat ik het partnerpensioen goed moest regelen. 2 maanden nadat ik in dienst kwam heb ik mijn partner aangemeld. Je moet namelijk minimaal 6 maanden samenwonen en een samenlevingsovereenkomst hebben. Dit hebben we beiden gedaan bij ons eigen pensioenfonds, zodat wij allebei verzekerd zijn van partnerpensioen als een van ons plots komt te overlijden.

Meer werkgevers

Ik heb een aantal verschillende werkgevers gehad, dus ik heb overal wat pensioen staan. Ik heb wel eens op mijnpensioenoverzicht.nl gekeken. Je moet er wel even tijd voor maken om ernaar te kijken, je staat niet iedere dag stil bij je pensioen. Deze zaken gaan na je 50ste wat meer leven denk ik.

Tips voor collega's

Kijk ook eens op mijnpensioenoverzicht.nl, dan zie je hoeveel pensioen je kunt krijgen, ook via je vorige werkgevers. En als je samenwoont: hoe zit het met jouw partnerpensioen? En weet jouw pensioenfonds dat je een partner hebt? Heb jij dit al goed geregeld?”

Lees veelgestelde vragen:

Scan de QR-code ▼

Of kijk in het Pensioen 1-2-3, als je meer wilt weten over je pensioen:

Scan de QR-code ▼

Misvattingen over pensioen

Op mijn UPO staat dat mijn pensioenleeftijd 68 jaar is. Moet ik tot mijn 68ste doorwerken?

68 is de standaard pensioenleeftijd in ons reglement. Daar hebben we bewust voor gekozen. Want op dit moment is er geen vaste AOW-leeftijd voor alle Nederlanders. Dat komt doordat de overheid de ingangleeftijd van de AOW in stapjes verhoogt. Wanneer iemand AOW krijgt, is dus afhankelijk van zijn of haar geboortjaar. In onze administratie en op het UPO maken we het onderscheid tussen al die verschillende AOW-leeftijden niet. Dit doen we omdat het moeilijk is om dit goed in de administratie te verwerken. Daarom kiezen we – in lijn met de fiscale pensioenrichtleeftijd van de overheid – voor 68 jaar.

Eerder met pensioen

Dit betekent niet dat je ook tot je 68ste moet doorwerken. Integendeel. De meeste mensen gaan op hun AOW-leeftijd met pensioen, of zelfs nog eerder. De AOW-leeftijd is nu minimaal 67 jaar en 3 maanden voor iedereen die is geboren in 1961 of later. Je kunt ook eerder met pensioen gaan. Ons reglement biedt allerlei mogelijkheden, vanaf je 55ste. Bedenk wel dat je pensioen dan fors lager is. Hoe eerder je met pensioen gaat, hoe lager je pensioen wordt. Want je pensioen wordt dan over een langere periode uitgekeerd, terwijl je juist minder (lang) pensioen opbouwt. Houd er ook rekening mee dat je nog geen AOW krijgt als je vóór je AOW-leeftijd met pensioen gaat. Je kunt dit (deels) compenseren. Bijvoorbeeld door te kiezen voor een hogere pensioenuitkering tot je AOW-leeftijd en daarna een lagere uitkering.

Wil je weten welke mogelijkheden er zijn om eerder met pensioen te gaan? En wat dat voor jou betekent? Neem dan contact met Appel Pensioenuitvoering. Appel Pensioenuitvoering voert onze pensioenadministratie uit. Stuur een mail naar pfcosun@appelpensioen.nl of bel 085 - 2104 133. De medewerkers helpen je graag.

Linda Gastelaars, bestuurder
Pensioenfonds Cosun

*“Kijk op
Mijnpensioenoverzicht.nl
voor inzicht in je pensioen”*

“Al die verschillende leeftijden zijn best verwarrend. Dat kunnen we ons goed voorstellen. Daarom is het goed om af en toe op www.mijnpensioenoverzicht.nl te kijken. Daar vind je een duidelijk overzicht van wat je straks aan pensioen en AOW kunt verwachten. Je ziet niet alleen het pensioen dat je nu bij Pensioenfonds Cosun opbouwt, maar óók het pensioen dat je eerder bij andere werkgevers opbouwde. Mijnpensioenoverzicht.nl gaat uit van jouw verwachte AOW-leeftijd. Het bedrag dat je ziet is inclusief de AOW-uitkering van de overheid. Zo krijg je goed inzicht in jouw verwachte pensioen.”